

Varför är de svenska importpriserna så låga?

Inflationen idag är låg och underskrider inflationsmålet. Det finns flera anledningar till det. En är att importpriserna har fallit under senare år. Det beror delvis på att prisutvecklingen på konsumtionsvaror på den internationella marknaden har varit dämpad. Dessutom stärktes kronan mer eller mindre oavbrutet mellan 2001 och 2004, vilket påverkat priserna med viss fördröjning. Fallet i importpriserna beror också på att det kontinuerligt sker en förskjutning av importen till allt billigare länder. Enligt preliminära uppskattningar kan denna förskjutning ha bidragit till att dra ner de priser som svenska importörer möter med ett par procentenheter 2004.

Inledning

Det finns flera orsaker till att inflationen i Sverige har varit så låg de senaste åren. Riksbankens räntesänkningar påverkar bl.a kostnaden för egnahem som är en viktig post i konsumentprisindex (KPI). De omfattande penningpolitiska lättnader som inleddes i slutet av 2002 och fortsatte 2003 och 2004 har således bidragit till att hålla nere hushållens räntekostnader och därmed till den låga KPI-inflationen. Till bilden hör också

att elpriserna steg till rekordhöga nivåer vid årsskiftet 2002/2003 och sedan föll tillbaka. Men även rensat för dessa övergående effekter har inflationen sedan början av 2003 varit mycket låg (se diagram R5).

Genom att analysera utvecklingen av olika delindex i KPI kan man närmare se vad som ligger bakom den låga inflationen. KPI kan delas in i priser på varor och tjänster, rensat för olja, el och bostadsräntor. Det blir då tydligt att den främsta förklaringen till den låga KPI-inflationen står att finna i varuprisutvecklingen (se diagram R6).

Konsumtionsvaror är antingen inhemskt producerade eller importerade från andra länder. Prisutvecklingen har varit dämpad för båda dessa grupper. Priserna på inhemskt producerade varor har, med undantag för ett par månader i början av året, fallit sedan mitten av 2004. Importpriserna har utvecklats ännu svagare och fallit sedan mitten av 2003 (se diagram R7).

Konsumentpriserna på importerade varor bestäms dels av importörernas kostnader för varorna, dels av vad som händer i de sektorer som förmedlar varorna från importören till konsumenten. I det följande diskuteras vad som bestämmer utvecklingen av importpriserna i producentledet.

Flera faktorer påverkar importpriserna

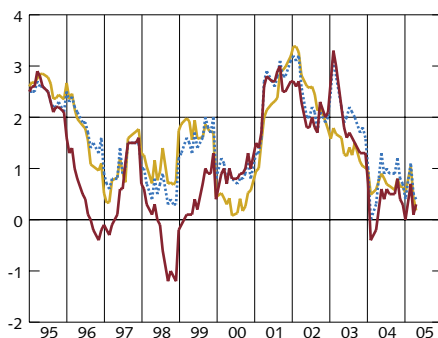
Utvecklingen av de svenska importpriserna i utländsk valuta beror på prisstegringstakten i de länder Sverige importerar ifrån, samt på förändringen i ländernas andel av Sveriges totala import. En ökad andel import från länder med låg inflationstakt eller en lägre prisnivå medför att prisstegringstakten på den svenska importen dämpas. Genomslaget på importpriserna i svenska kronor påverkas dessutom av hur växelkursen utvecklas. Om kronan stärks blir effekterna på importpriserna i svenska kronor mindre av en given ökning av exportpriserna i omvärlden, medan det omvända gäller om kronan försvagas.

Diagram R5. Inflationutvecklingen enligt KPI, UND1X och UND1X exklusive energi. Årlig procentuell förändring

— KPI
..... UND1X
— UND1X exklusive energi

Anm. Inflationmått beräknade enligt ny metod.

Källor: SCB och Riksbanken.

Under senare år har prisutvecklingen på konsumtionsvaror på de internationella marknaderna varit dämpad. Samtidigt har kronan stärkts mer eller mindre oavbrutet mellan 2001 och 2004. Detta har bidragit till att importpriserna i svenska kronor har fallit. Under första halvåret 2004 försvagades kronan igen men priserna på importvarorna fortsatte att falla. Till viss del kan det bero på att valutakursförändringar slår igenom med fördröjning. I takt med att världshandeln har ökat och länder som t.ex. Kina och Indien har integrerats i världsekonomin har det dessutom skett en kontinuerlig förskjutning av den svenska importen mot allt billigare länder, vilket också bidragit.

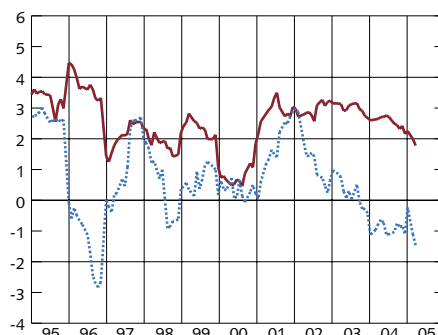
Problem med nuvarande mätmetod

För att mäta prisutvecklingen i utländsk valuta på världsmarknaden och göra prognoser för den internationella prisutvecklingen har Riksbanken hittills använt ett handelsvägt⁵ index över producentpriserna på bearbetade varor i 11 länder, s.k. internationella producentpriser. Ett problem med detta index är att de producent- och exportprisindex som används för de olika länderna oftast visar prisutvecklingen för landets totala export av tillverkade varor och inte utvecklingen för priset på just de varor som Sverige importerar. Dessutom fastställdes de vikter som ligger till grund för detta index i början av 1990-talet och speglar därmed inte dagens importvikter. Det innebär att detta mått inte fångar effekten av förskjutningen av importen till allt billigare importländer eftersom vikterna är konstanta.

En uppskattning av substitutionseffekten

Hur stor effekt har då denna förskjutning till allt billigare länder haft på de svenska importpriserna. Utgångspunkten är att det svenska importpriset i utländsk valuta kan mätas som ett vägt genomsnitt av exportpriserna i de länder

Diagram R6. Inflation i varor och tjänster rensat för olja, energi och bostadsräntor. Årlig procentuell förändring

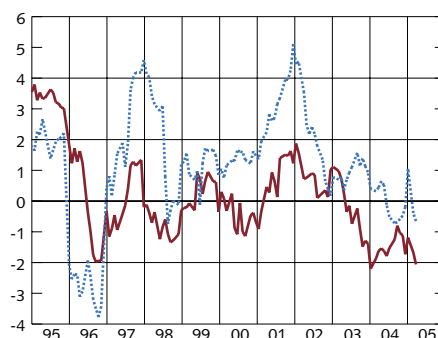

— Tjänster
- - - Varor

Anm. Inflationmått beräknade enligt ny metod.

Källa: Riksbanken.

Diagram R7. Varuprisutvecklingen i konsumentledet. Årlig procentuell förändring

— Importerade varor
- - - Inhemskt varor

Anm. Inflationmått beräknade enligt ny metod.

Källa: Riksbanken.

Sverige importerar från. Importpriset består då av två delar; en vikt-del och en pris-del:

$$P_t = \sum_i w_{it} P_{it} \quad (1)$$

P_t är den genomsnittliga prisnivån (uttryckt i logaritmer), P_{it} är respektive lands exportpris och w_{it} är varje lands andel av den totala importen till Sverige. Det intressanta är förändringen av det genomsnittliga importpriset. Denna förändring kan delas upp i en priseffekt, dvs. bidraget till förändringen i importpriset av en förändring i exportpriset, och en vikteffekt, som visar hur förändringen i importpriset beror på förändrade importvikter:

$$\Delta P_t = \sum_i w_{it} \Delta P_{it} + \sum_i \Delta w_{it} P_{it-1} \quad (2)$$

5 Se anmärkning till tabell 5 i kapitel 2.

Den första termen på höger sida i samband 2, beräknar bidraget till den totala prisförändringen av förändringen i priserna i respektive land, medan den andra termen beräknar bidraget till prisförändringen som beror på att handelsmönstret har förändrats, dvs. substitutionseffekten.

Beräkningar enligt samband 2, som baseras på importstatistik från SCB för Sveriges 25 största exportländer för konsumentvaror och producent- eller exportpriserier från de respektive länderna, indikerar att förskjutningen av importen till billigare länder kan ha bidragit till att dra ner de priser som svenska importörer möter med ett par procentenheter under 2004.⁶ Detta illustreras i diagram R8 som visar ett alternativt importpris i nationell valuta där substitutionseffekten har beaktats.

Diagram R8. Effekt av substitution till allt billigare länder, i utländsk valuta. Årlig procentuell förändring

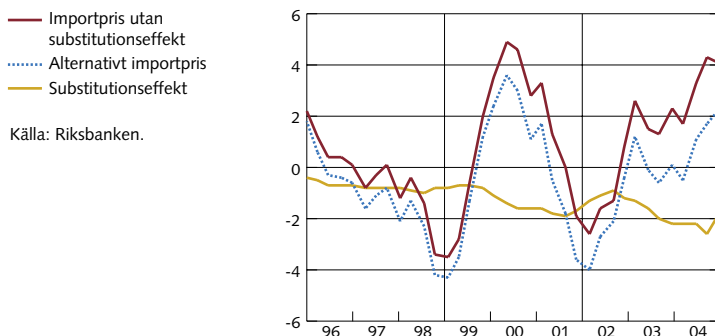
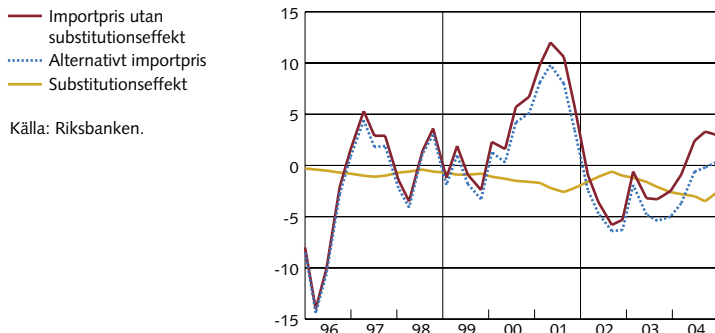

Diagram R9. Effekt av substitution till allt billigare länder, i svenska kronor. Årlig procentuell förändring

När motsvarande beräkningar görs för importprisutvecklingen i svenska kronor är substitutionseffekten ungefär lika stor (se diagram R9). Det totala importpriset uttryckt i kronor föll dock mer under 2003 och 2004 än uttryckt i utländsk valuta, vilket bekräftar att växelkursens förstärkning hade stor effekt då.

Källor till osäkerhet

Att göra sådana här uppskattningar är dock vanskligt och resultaten är osäkra. Det beror dels på att det är problem att hitta tillförlitlig och användbar statistik på olika länders exportpriser. I de flesta fall finns inte uppgifter om hur olika handelspartners exportpriser utvecklas till enskilda mottagarländer utan bara deras genomsnittliga exportpris. Med andra ord representerar exportpriserna från ett land ett genomsnitt av priserna på alla varor som landet exporterar. Men det betyder inte att Sverige importerar alla varor som landet exporterar och priset kan då bli missvisande. Ytterligare en faktor som gör att exportpriset kan bli missvisande är att exportörer ofta anpassar priset till mottagarlandets konkurrenssituation, dvs. bedriver pricing-to-market.

Därtill finns det betydande problem i importstatistiken som gör att det är svårt att korrekt uppskatta olika länders importvikt. Det finns inte uppgifter om Sveriges totala import från länder utanför EU, eftersom all import från dessa länder som når Sverige via ett annat EU-land i statistiken registreras som import från EU. Om Sverige exempelvis importerar bilar från Japan men de fraktas via Rotterdam i Nederländerna så blir de registrerade som import från Nederländerna. Därmed är EU överrepresenterat i importstatistiken.

Sammantaget medför detta att denna uppskattning troligtvis inte mäter rätt pris och förmodligen underskattar lågprisländernas andel av vår totala import. Därmed är förskjutningseffekten sannolikt något underskattad.

⁶ Liknande beräkningar gjorda av Bank of England respektive Norges Bank ger resultat i samma storleksordning.

Avslutning

I denna ruta redovisas att de låga importpriserna delvis beror på att det kontinuerligt sker en förskjutning av importen till allt billigare länder. Enligt preliminära uppskattningar kan denna substitution ha bidragit till att dra ner de priser som svenska importörer möter med ett par procentenheter 2004.

Resultaten av de beräkningar som ligger till grund för analysen i denna fördjupning ska tolkas med försiktighet men medför att det finns anledning att tro att det internationella pristrycket överskattas med den sammanvägning av producentpriser som hittills använts.